

NAAR DE WIJNKOOPSBAAI.

(Vervolg van bldz. 100).

Hoe vermoeid sommigen den vorigen avond ook van het wandelen door het mulle zand waren, den eersten Paaschdag waren allen 's morgens weer vroeg present en keken vol verwachting uit naar de sadootjes, die ons dien dag naar Tjisolok zouden brengen. Daar de autobus dezen weg niet berijden kon wegens de kleine bruggetjes hier en daar, en auto's niet te krijgen waren op deze dagen van vrij druk vreemdelingenverkeer, moest men het wel met een vijftal sadootjes doen, sommige van vrij grooten afstand uit den omtrek opgekommandeerd door den wedana. Dit gemoedelijke vervoermiddel, waarvan wel dra het een na het andere het ruime erf van den pasanggrahan kwam oprijden, is ons echter uitstekend bevallen, al verwekte het nu en dan wel eens eenige opschudding, wanneer onderweg de kop van een al te ijverig paard in de voorafgaande sado binnendrong, zooals vooral bij het afrijden van hellingen nogal eens voorkwam.

Omhoog en omlaag gaat het slingerend weggetje langs de kust, telkens met heerlijke uitzichten tusschen njamploeng, ketapang, pandan en rotan door op de diepblauwe Wijnkoopsbaai. Een spookachtigen indruk maken hier de als natuurmonument beschermde, oude njamploengs (*Calophyllum Inophyllum*) met hun zware, grillige takken (fig. 3).

Bij Karang haoe werd uitgestapt. Hier wordt het zandstrand onderbroken door wat oude karang, in welker holen en kloven de branding woelt en kolkt. Van allerlei werd hier verzameld en in een klein aquarium, dat evenals de schepnetjes tot de bagage van het gezelschap behoorde, bijeengebracht in zeewater. Nadat eerst allen gezamenlijk een heerlijk bad genomen hadden, vereenigde men zich om het miniatuur-aquarium, waarna de schrijver van deze regelen een en ander omtrent het bijeengebrachte vertelde. Het meest trokken wel de donkerpaarse rotszeeëgels (*Colobocentrotus atratus*) de aandacht, met hun tot hoekige schildjes verkorte en afgeplatte stekels. Zij zaten op de rotsen op plekken, die

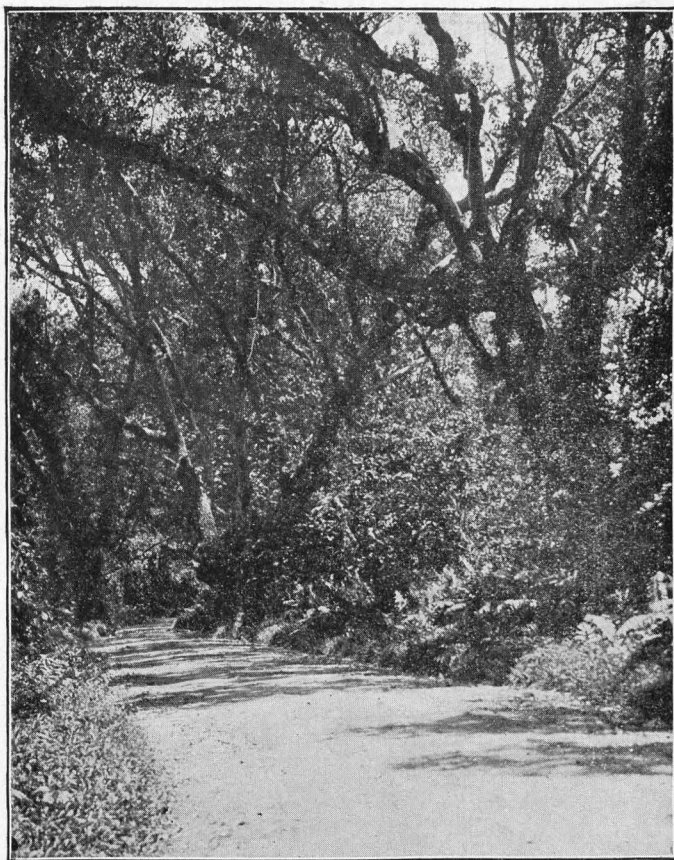
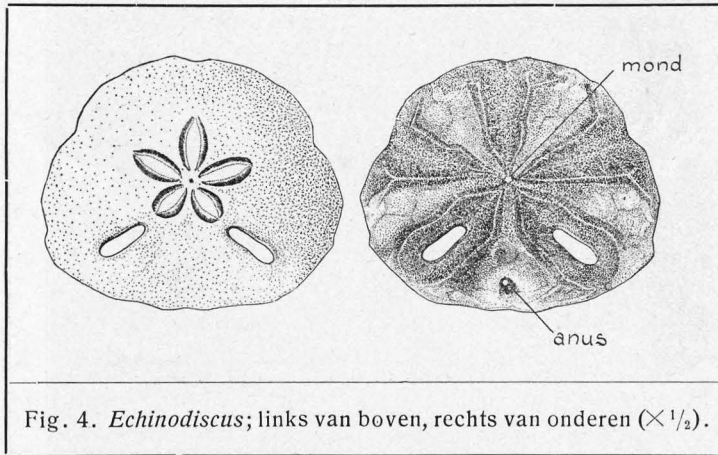

Fig. 3. Weg door het njamploeng bosch. T. H. D. INKLAAR phot.

door de krachtige branding vaak moeilijk te bereiken zijn, en kunnen zich met de zuigpootjes zoo stevig daarop vastzetten, dat ze slechts door een onverhoedschen klap zijn los te slaan. Datzelfde geldt voor de bekende hoedjesschelp (*Patella*), een slak met plat kegelvormige schelp zonder windingen. Dit is ook een echte brandingsbewoner. Nog meer naar buiten en door den zwaren golfslag geheel onbereikbaar, zat in groot aantal een andere soort zeeëgel, vol spitse stekels. Deze hadden heele goten in de rotsen gegraven, die op de oppervlakte der rotsen een soort labyrinth vormden, waarin men ze in groot aantal zag zitten. Waarschijnlijk is dit *Echinometra* of *Heterocentrotus*, doch er kon geen enkel exemplaar van bemachtigd worden. Een der deelnemers wist te vertellen van een grooten zeeëgel, waarvan de stekels in de Minahassa door de jeugd met succes als griffels gebruikt worden.

Nog werden verzameld eenige kalkskeletten van een zeer platten zeeëgel, die blijkbaar op den bodem van de Wijnkoopsbaai voorkomt en heel eigenaardig van vorm is, gelijk

bijgaande afbeelding toont (fig. 4). De stekeltjes zijn er hier af. Deze soort behoort tot de zoogenaamde onregelmatige zeeëgels, die, in tegenstelling tot de regelmatige, niet radiair-symmetrisch, doch bilateraal-symmetrisch zijn, al blijft de vijfstralige bouw behouden. Bij de regelmatige zeeëgels zit de mond in het midden van de onderzijde, de anus in het midden van de bovenzijde. Dat is ook nog het geval bij *Colobocentrotus*, al is die ook al duidelijk

langwerpig van vorm. Bij andere soorten echter verschuift de anus als het ware van de bovenzijde over den achterrand naar de onderzijde, waar wij hem bij onzen *Echinodiscus* een eindje achter den mond zien liggen. In Amerika komt een dergelijke platte zeeëgel veel voor, daar bekend als de „sanddollar”. De anus ligt daar precies op den achterrand.

Heel eigenaardig zijn bij onzen *Echinodiscus* de beide venstertjes in de schaal, die bij den „sanddollar” ontbreken. Zij zijn te beschouwen als afgesnoerde diepe insnijdingen van den rand, gelijk daaruit blijkt, dat men soms exemplaren vindt, waarbij één der venstertjes werkelijk nog met den rand samenhangt en niet anders dan een diepe insnijding daarvan is. Een soort atavisme dus, terugkeer tot toestanden als bij de voorouders. Werkelijk zijn er ook nu nog soorten met dergelijke insnijdingen, die zich nooit sluiten.

Rotsspringertjes (*Salarias*), kleine vischjes, die op rotskusten de grootere slikspringers (*Periophthalmus*) der modderstranden vervangen, hupten van steen op steen, tusschen de zwart en geel gestreepte slakkenhuisjes van *Neritina*. Over al dergelijke rots- en brandingsbewoners later eens meer.

Veel belangstelling wekte ook wat op het eerste gezicht een doode krab scheen, keurig gaaf, doch bij nader onderzoek niet anders dan een afgeworpen huid (exuvium) bleek te zijn, waar de eigenaar (*Grapsus*) achterste voren uit was gekropen. Zelfs aan de fijnste sprietjes en de oogbolletjes ontbrak niets, alleen was alles leeg.

Ook eigenaardige wiertjes werden op deze rotsen gevonden. Daarvan moge hier vermeld worden een sierlijke *Caulerpa* (fig. 5), een groen wiertje, dat aan een varenblaadje

doet denken, en niettemin geheel uit één enkele cel bestaat. Er zijn geen celwandjes binnen in, wel een groot aantal cellulose-draadjes, die door het protoplasma heen de buitenwanden met elkaar verbinden.

Na dit oponthoud werden de vehikels weer bestegen en ging het door naar Tjisolok. Men besloot hier, nog vóór de rijsttafel de wandeling naar de geisers te maken. Het paadje daarheen is bijzonder schilderachtig en voert langs een steilen bergwand door prachtig oerbosch. Hier werd weer sterk het gemis van den botanicus gevoeld! Wel vond men aardige varentjes met sterk verschillende vruchtbare en onvruchtbare bladen (*Stenosemia aurita*), maar den naam wist niemand toen te zeggen ¹⁾. En zoo ging het meermalen.

Op het pad lag een groote, dikke, rolronde millioenpoot (*Spirostreptus*), glanzend bruin, en tegen den vochtigen zijkant van het weggetje gleed een glibberige landplanarie, fijn grijs met zwarte, overlangsche strepen en met hamervormig verbreed kopeinde (*Bipalium*). In de boomen sijrpten onophoudelijk de cicaden, die zoo sterk aan het gepiep van een ongesmeerden kruiwagen doen denken (*Dundubia manifera*). Groote, wit met zwart gestippelde vlinders (*Danaiden*) zweefden statig rond.

Tenslotte daalde men af in het dal, waar, midden in de kali, de heete geisers opspuiten, een paar meter hoog. Het water is te warm, dan dat men er de handen in kan houden (tot 99° C) en ook in de kleine kali zelf is dat niet goed mogelijk. Toch groeiden er nog een soort blauwwieren in, die hier en daar een groene bekleeding op den bodem vormden. Het is van deze wieren bekend, dat zij in water van 70-80° C. gedijen kunnen.

Na terugkeer in de pasanggrahan te Tjisolok werd de rijsttafel gebruikt en daarna spoedig de terugtocht aanvaard, niet zoozeer, omdat men zoo'n haast had, alswel, omdat een ieder zich al bij voorbaat verheugde op een tweede bad. Daartoe werd weer het strand naast Karang haoe uitgekozen. En daar het inmiddels laag water geworden was, maakte men hier eindelijk ook kennis met het kleine strandkrabbetje *Ocypoda ceratophthalma* PALL., waarnaar men al eerder uitgekeken had. Dit eigenaardige krabbetje maakt kleine holletjes in het bij eb droogvallend strand en om de opening daarvan vindt men, keurig op rijtjes, een groot aantal balletjes van vochtig zand. Het is vooral de keurig regelmatige rangschikking dier balletjes op achter elkaar gelegen en aan elkaar evenwijdige rijen, die bijzonder opvalt. Heele vlakken van het strand waren geteekend door deze eigenaardige kunstvoortbrengselen van onze kleine *Ocypoda*. Vroeger meende men, dat deze zandbolletjes bij het graven van het holletje naar buiten gebracht werden. Nieuwere onderzoekingen wijzen echter op een andere verklaring: het krabbetje schraapt met de scharen de oppervlakte van het zand rondom het holletje af, om zich te voeden met de daarin aanwezige microscopische wiertjes e.d. De „uitgekauwde” bolletjes zand worden weer gedeponeerd en daar het

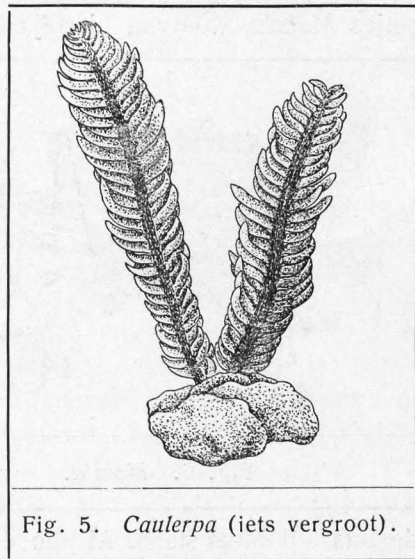

Fig. 5. *Caulerpa* (iets vergroot).

¹⁾ Het bezwaar is eenigszins tegemoet te komen door de kleine moeite te nemen goed herbarium-materiaal mede te nemen, en op te zenden aan den Secretaris-Redacteur van „de Tropische Natuur“. Deze stelt altijd prijs op goed materiaal, d.i. ook voorzien van de noodige aantekeningen omtrent vindplaats en dergelijke, en zal gaarne in de rubriek „Correspondentie” de determinaties mededeelen. RED.

krabbetje heel systematisch in telkens wijderen kring het zand in den omtrek van zijn holletje „afgraast”, komen ook de bolletjes heel regelmatig te liggen¹⁾.

Nadat er weer naar hartelust gebaad en gezwommen was, werd de terugreis voortgezet en tegen donker was men te Pelaboehan Ratoe terug.

Al te spoedig brak de laatste dag reeds weer aan, de dag grootendeels bestemd voor den terugkeer naar Batavia, waarvan toen echter nog niemand vermoedde, dat die niet zonder tegenspoed zou aflopen. Opgewekt plaste men voor het laatst nog eens in zee rond en hielp de visschers hun „djaring”, een soort zegen, aan land trekken, die zij eerst uit hun prauwtje in wijden bocht in zee hadden neergelaten. De vangst bestond uit kleine en jonge vischjes, niet veel bijzonders. Ook wat inktvischjes waren ertusschen, waarvan één, toen het opgenomen werd, zijn inkt uitspoot. Bijzonder aardig waren een drietal keurig geteekende zwemkrabbetjes *Matuta*, waarvan hierbij een afbeelding (fig. 6). De aardige teekening van het rugschild,

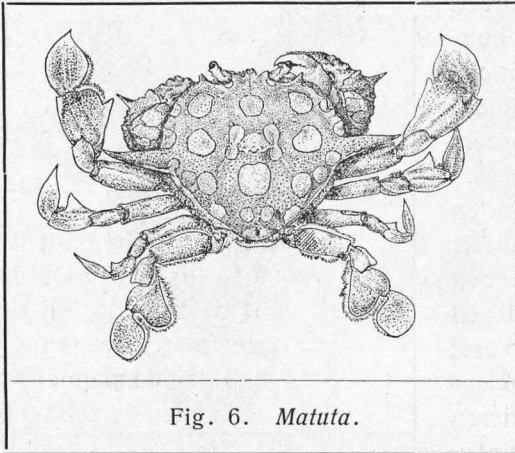

Fig. 6. *Matuta*.

dat naar links en rechts in een scherp stekel uitloopt, wordt gevormd door paarse stipjes op een geligen achtergrond. Terwijl bij andere zwemkrabben alleen het achterste pootenpaar tot roeiriemen verbreed is, zooals ieder dat bijv. bij de welbekende radjoengans op den Pasar Ikan zien kan, is dat hier min of meer met alle pooten paren (de scharen natuurlijk uitgezonderd) het geval. Het zullen dus wel goede zwemmers zijn.

Een paar uur later zat het geheele gezelschap weer in de autobus gepakt en aanvaardde men de terugreis. Nauwelijks echter was men een half uur op weg — juist was de brug over de Tjitarik gepasseerd — toen de motor weigerde en

de bus stil bleef staan. Al spoedig bleek, dat het een langdurige geschiedenis zou worden en dat de kans niet denkbeeldig was, dat men de trein niet halen zou. Geduldig wachtte het gezelschap aan den kant van den weg, terwijl de motorist in het zweet zijns aanschijns den motor bewerkte. Na een paar uur bleek echter wel, dat de zaak hopeloos was. De kans om den trein te halen was inmiddels verkeken en daar zat men nu aan den weg!

Een voorbijkomende auto werd gepraaid en den inzittenden verzocht ruchtbaarheid te geven aan onzen tegenspoed, opdat men hulp zou zenden uit Tjibadak. En spoediger dan men had durven verwachten, kwam er hulp. De administrateur van de jonge rubberonderneming Tjitarik kwam in zijn Fordje tot ons en noodde ons een kwartiertje verderop te wandelen naar zijn woning en daar te blijven wachten op de auto's, die reeds per telefoon uit Tjibadak ontboden waren. Een paar leden waren zoo gelukkig, door een passeerende auto te worden meegenomen, zoodat zij zelfs den trein nog haalden en 's avonds te Weltevreden terug waren. De overigen kwamen veel te laat. Een clubje bleef weer op Soekamadjoë overnachten, een ander clubje bracht het met een lateren trein tot Buitenzorg en nam vandaar een auto naar Weltevreden, een derde club overnachtte te Buitenzorg.

Zoo was het legertje door dezen tegenspoed geheel uiteengeslagen. Een week later vereenigde men zich echter nogmaals ten huize van den voorzitter, waarbij ieder de door hem of haar gemaakte kiekjes meebracht; bij het bekijken daarvan beleefde men tezamen in gedachten nog eenmaal menig genoeglijk oogenblik.

Dr. H. C. DELSMAN.

¹⁾ Verg. TH. MONOD in de „Revue générale des sciences”, 34e année (1923), p. 133.